

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Sancti Rigoris Specimina Exhibens - Mense Decembri M DCC XLVII

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1747

Sanctissimi Domini Nostri Benedicti Divina Providentia Papæ XIV. Epistola
Encyclica Ad Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & Ordinarios Italiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63759)

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
DIVINA PROVIDENTIA
PAPÆ XIV.
EPISTOLA ENCYCLICA
Ad Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos,
& Ordinarios Italiæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.
Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Be-
nedictionem.

§. I. v. l. Nov. 1745.

Vix pervenit ad aures nostras, ob novam con-
troversiam (nempe, an quidam contractus
validus judicari debeat) nonnullas per Ita-
liam disseminari sententias, quæ sanæ do-
ctrinæ haud consentaneæ viderentur; cum statim nostri
Apostolici muneris partem esse duximus, opportunum
afferre remedium, ne malum ejusmodi, temporis diu-
turnitate, ac silentio, vires magis acquireret; aditumque

“ipsi intercludere, ne latius serperet, & incolumes adhuc
 “Italiæ Civitates labefactaret.

§. 2.

“Quapropter eam rationem, consiliúmque suscepi-
 “mus, quo Sedes Apostolica semper uti consuevit. Quip-
 “pe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus
 “Fratribus Nostri Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali-
 “bus, qui Sacræ Theologiæ scientia, & Canonica Disci-
 “plinæ studio, ac peritia plurimùm commendantur. Ac-
 “civimus etiam plures Regulares in utraque facultate præ-
 “stantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine
 “Mendicantium, alios demum ex Clericis Regularibus
 “selegimus; Præsulem quoque Juris utriusque laurea præ-
 “ditum, & in Foro diu versatum adhibuimus. Diem
 “quartam indiximus Julii, qui nuper præterit, ut coram
 “Nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius
 “negotii declaravimus; quod illis antea cognitum per-
 “spectúmqueprehendimus.

§. 3.

“Post hæc præcepimus, ut omni partium studio,
 “omníque cupiditate soluti, rem totam accuratè perpen-
 “derent, suasque opiniones scripto exararent; non ta-
 “men expektivimus ab ipsis, ut judicium ferrent de contra-
 “ctu, qui controversiæ causam initio præbuerat, cum
 “plura documenta non suppeterent, quæ necessariò ad
 “id requirebantur; sed ut certam de Usuris doctrinam
 “constituerent, cui non mediocre detrimentum inferre
 “videbantur ea, quæ nuper in vulgus spargi cœperunt.

Jussa

“Jussa fecerunt universi; nam suas sententias palam de-
“clararunt in duabus Congregationibus, quarum prima
“coram Nobis habita est die 18. Julii, altera verò die pri-
“ma Augusti, qui menses nuper elapsi sunt; ac demum
“easdem sententias Congregationis Secretario scriptas
“tradiderunt.

§. 4.

“Porro hæc unanimi consensu probaverunt. I. Pec-
“cati genus illud, quod Usura vocatur, quòdque in con-
“tractu mutui propriam suam sedem, & locum habet, in
“eo est repositum, quòd quis ex ipsomet mutuo, quod
“suapte natura tantundem duntaxat reddi postulat, quan-
“tum receptum est, plus sibi reddi velit, quàm est rece-
“ptum; ideòque ultra sortem, lucrum aliquod, ipsius
“ratione mutui, sibi deberi contendat. Omne propte-
“rea ejusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum, &
“usurarium est.

§. 5.

“II. Neque verò ad istam labem purgandam, ullum
“arcessiri subsidium poterit, vel ex eo, quòd id lucrum
“non excedens & nimium, sed moderatum; non mag-
“num, sed exiguum sit; vel ex eo, quòd is, à quo id lu-
“crum solius causa mutui deposcitur, non pauper, sed
“dives existat; nec datam sibi mutuo summam relicturus
“otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas, vel no-
“vis coëmendis prædiis, vel quæstuosis agitandis nego-
“tiis, utilissimè sit impensurus.

§. 6.

§. 6.

“Contra mutui siquidem legem, quæ necessariò in
 “dati atque redditi æqualitate versatur, agere ille convin-
 “citur, quisquis, eadem æqualitate semel posita, plus ali-
 “quid à quolibet, vi mutui ipsius, cui per æquale jam fa-
 “ctis est factum, exigere adhuc non veretur: proindeque
 “si acceperit, restituendo erit obnoxius ex ejus obliga-
 “tione Justitiæ, quam commutativam appellant, & cu-
 “jus est, in humanis contractibus æqualitatem cujusque
 “propriam & sanctè servare, & non servatam exactè re-
 “parare.

§. 7.

“Per hæc autem nequaquam negatur, posse quan-
 “doque una cum mutui contractu quosdam alios, ut
 “ajunt, titulos, eosdemque ipsimet universim naturæ
 “mutui minimè innatos & intrinsecos, fortè concurre-
 “re, ex quibus justa omnino legitimæque causa confur-
 “gat quiddam amplius supra sortem ex mutuo debitam
 “rite exigendi.

§. 8.

“Neque item negatur, posse multoties pecuniam ab
 “unoquoque suam, per alios diversæ prorsus naturæ à
 “mutui natura contractus, rectè collocari & impendi,
 “sive ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam
 “ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam,
 “honestæque indidem lucra percipienda.

§. 9.

§. 9.

“IV. Quemadmodum verò in tot ejusmodi diversis
 “contractuum generibus, si sua cujusque non servatur
 “æqualitas, quidquid plus justo recipitur, si minus ad
 “Usuram, (eo quòd omne mutuum tam apertum, quàm
 “palliatum absit) at certè ad aliam veram injustitiam, re-
 “stituendi onus pariter afferentem, spectare compertum
 “est; Ita si rite omnia peragantur, & ad Justitiæ libram
 “exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in iis-
 “dem contractibus licitus modus & ratio suppetat, hu-
 “mana commercia, & fructuosam ipsam negotiationem
 “ad publicum commodum conservandi, ac frequentan-
 “di. Absit enim à Christianorum animis, ut per Usuras,
 “aut similes alienas injurias florere posse lucrosa commer-
 “cia existiment; cùm contra ex ipso Oraculo Divino di-
 “scamus, quòd *Justitia elevat gentem, miseros autem facit*
 “*populos peccatum.* (a)

(a) *Proverb. XIV. 34.*

§. 10.

“V. Sed illud diligenter animadvertendum est, falso
 “sibi quemquam, & non nisi temere persuasurum, repe-
 “riri semper ac præsto ubique esse, vel una cum mutuo
 “titulos alios legitimos, vel secluso etiam mutuo, con-
 “tractus alios justos, quorum vel titulorum vel contra-
 “ctuum præsidio, quotiescunque pecunia, frumentum,
 “aliudve id generis alteri cuicunque creditur, toties sem-
 “per liceat auctarium moderatum, ultra sortem integram
 “salvámque, recipere.

Diff. I.

B

§. II.

§. 11.

“ Ita si quis senserit , non modò Divinis Documen-
 “ tis, & Catholicæ Ecclesiæ de Usura iudicio , sed ipsi eti-
 “ am humano communi sensui, ac naturali rationi procul
 “ dubio adversabitur. Neminem enim id saltem latere
 “ potest, quòd multis in casibus tenetur homo, simplici
 “ ac nudo mutuo alteri succurrere, ipso præsertim Chri-
 “ sto Domino edocente: *Volenti mutuari à te, ne avertaris*
 “ (a) & quòd similiter multis in circumstantiis, præter unum
 “ mutuum, alteri nulli vero, justòque contractui locus
 “ esse possit.

(a) *MATTH. V. 42.*

§. 12.

“ Quisquis igitur suæ conscientiæ consultum velit, in-
 “ quirat prius diligenter, oportet, verè cum mutuo ju-
 “ stus alius titulus; verè justus alter à mutuo contractus
 “ occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum,
 “ omnis labis expers & immune reddatur.

§. 13.

“ His verbis complectuntur, & explicant Sententias
 “ suas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peri-
 “ tissimi, quorum consilium in hoc gravissimo negotio
 “ postulavimus; Nos quoque privatum studium nostrum
 “ conferre in eandem causam non prætermisimus, ante-
 “ quam Congregationes haberentur, & quo tempore ha-
 “ bebantur, & ipsis etiam peractis. Nam præstantium
 “ Virorum suffragia, quæ modò commemoravimus, di-
 “ ligenti. simè percurramus.

§. 14

§. 14.

“Cùm hæc ita sint, adprobamus & confirmamus,
“quæcunque in sententiis superiùs expositis continentur;
“cùm Scriptores planè omnes, Theologiæ & Canonum
“Professores, plura sacrarum Literarum testimonia, Pon-
“tificum Decessorum nostrorum Decrèta, Conciliorum
“& Patrum auctoritas, ad easdem sententias compro-
“bandas pene conspirare videantur.

§. 15.

“Insuper apertissimè cognovimus Auctores, quibus
“contrariæ sententiæ referri debent; & eos pariter, qui
“illas fovent, ac tuentur, aut illis ansam, seu occasio-
“nem præbere videntur; Neque ignoramus, quanta sa-
“pientia, & gravitate defensionem veritatis susceperint
“Theologi finitimi illis Regionibus, ubi Controversiæ ejus-
“modi principium habuerunt.

§. 16.

“Quare has Literas Encyclicas dedimus universis Ita-
“liæ Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, ut hæc Ti-
“bi, Venerabilis Frater, & cæteris omnibus innotesce-
“rent; & quoties synodos celebrare, ad Populum verba
“facere, eúmque sacris doctrinis instruere contigerit, ni-
“hil omnino alienum proferatur ab iis Sententiis, quas
“superiùs recensuimus. Admonemus etiam vehemen-
“ter, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris
“Diocæsibus audeat Literis, aut Sermonibus contrarium

“docere: si quis autem parere detrectaverit, illum obno-
 “xium & subjectum declaramus pœnis per sacros Cano-
 “nes in eos propositis, qui mandata Apostolica contem-
 “pserint ac violaverint.

§. 17.

“De contractu autem, qui novas has controversias
 “excitavit, nihil in præsentia statuimus; Nihil etiam de-
 “cernimus modò de aliis contractibus, pro quibus Theo-
 “logi, & Canonum Interpretes in diversas abeunt Sen-
 “tentias; Attamen pietatis vestræ studium ac Religionem
 “inflammandam existimamus, ut hæc, quæ subjicimus,
 “executioni demandetis.

§. 18.

“Primùm gravissimis verbis Populis vestris ostendite,
 “Usuræ labem ac vitium à Divinis Literis vehementer im-
 “probari; Illud quidem varias formas atque species indue-
 “re, ut Fideles Christi Sanguine restitutos in libertatem
 “& gratiam, rursus in extremam ruinam præcipites im-
 “pellat; Quocirca si pecuniam suam collocare velint, di-
 “ligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fon-
 “te rapiantur, sed potius ab illis, qui doctrinæ ac virtu-
 “tis gloria supra cæteros efferuntur, consilium exposcant.

§. 19.

“Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientiæ ita con-
 “fidunt, ut responsum ferre de iis quæstionibus non du-
 “bitent, (quæ tamen haud exiguam Sacræ Theologiæ,
 “&

“& Canonum scientiam requirunt) ab extremis, quæ
“semper vitiosa sunt, longè se abstineant: Etenim aliqui
“tanta severitate de iis rebus judicant, ut quamlibet uti-
“litatem ex pecunia desumptam accusent, tanquam illicitam,
“& cum Usura conjunctam; Contrà verò nonnulli indulgentes
“adeò, remissique sunt, ut quodcunque emolumentum ab Usuræ
“turpitudine liberum existiment. Suis privatis opinionibus ne
“nimis adhæreant; sed priusquam responsum reddant, plures
“Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur;
“deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate
“planè confirmatas intelligent.

§. 20.

“Quòd si Disputatio insurgat, dum contractus aliquis in
“examen adducitur, nullæ omnino contumeliæ in eos confingantur,
“qui contrariam sententiam sequuntur, neque illam gravibus
“censuris notandam asserant, si præsertim ratione, & præstantium
“Virorum testimoniis minimè careat; siquidem convitia, atque
“injuriam vinculum Christianæ charitatis infringunt, & gravissimam
“populo offensionem, & scandalum præferunt.

§. 21.

“Tertio loco, qui ab omni usuræ labe se immunes, & integros
“præstare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum
“legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum
“instituendum antea declarent, & condiciones inferendas explicent,
“& quem

“fructum ex eadem pecunia postulent : Hæc magnopere conferunt non modò ad animi sollicitudinem & scrupulos evitandos , sed ad ipsum contractum in Foro externo comprobandum. Hæc etiam aditum intercludunt disputationibus , quæ non semel concitandæ sunt , ut clarè pateat , utrum pecunia , quæ rite data alteri esse videtur , revera tamen palliatam usuram contineat.

§. 22.

“Quarto loco vos hortamur , ne aditum relinquatis ineptis illorum sermonibus , qui dicunt , de Usuris hoc tempore quæstionem institui , quæ solo nomine contineatur , cum ex pecunia , quæ qualibet ratione alteri conceditur , fructus ut plurimum comparetur. Etenim quàm falsum id sit , & à veritate alienum , planè deprehendimus , si perpendamus , naturam unius contractus ab alterius natura prorsus diversam & sejunctam esse ; & ea pariter discrepare magnopere inter se , quæ à diversis inter se contractibus consequuntur. Revera discrimen apertissimum intercedit fructum inter , qui jure licito ex pecunia defumitur , ideòque potest in utroque Foro retineri ; ac fructum , qui ex pecunia illicitè conciliatur , ideòque Fori utriusque judicio restituendus decernitur. Constat igitur haud inanem de Usuris quæstionem hoc tempore proponi ob eam causam , quòd ut plurimum ex pecunia , quæ alteri tribuitur , fructus aliquis excipiatur.

§. 23.

“Hæc potissimùm vobis indicanda censuimus , sperantes fore , ut mandetis executioni , quæcunque per
“has

“has Literas à Nobis perscribuntur : opportunis quoque
“remediis consulētis, uti confidimus, si fortè ob hanc
“novam de Usuris controversiam in Diœcesi vestra turbæ
“concententur, vel corruptelæ ad labefactandum sanæ do-
“ctrinæ candorem & puritatem inducantur. Postremò
“Vobis & Gregi curæ vestræ concredito, Apostolicam
“Benedictionem impertimur.

“Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, die pri-
“ma Novembris MDCCXLV. Pontificatus Nostri An-
“no sexto.

§. 24.

Synopsin harum Literarum sic habe. Præmuniturus *Litera-*
Italiae Civitates contra serpens malum Pontifex, Præsules *rum Pon-*
ejus Regionis de occasione sollicitudinis suæ edocet, ortæ *tificiarum*
ex nova controversia, & sententiis periculosis circa quendam *Synopsis.*
contractum. (§. 1.) Narrat viam à se initam, au-
ditos nempe doctissimos Viros, (§. 2. 3.) quorum doctrinas
unanimis recenset, (§. 4-12.) adhibito etiam privato stu-
dio, (§. 13.) à se probatas, & confirmatas, (§. 14.) ju-
bétque Episcopos iis inhærere. (§. 16.) Licet autem à
decidendis particularibus controversiis ipse abstineat ;
(§. 17.) sapientissima tamen præbet Monita circa mate-
riam Usurarum (§. 18-22.) ab Episcopis executioni man-
danda. (§. 23.)

§. 25.

De Contractu, qui occasionem & novæ controver- *inde ex-*
sæ, & his Literis dedit, nihil attinet dicere in hac prima *trahuntur*
Dissertatione, præsertim cum ipse Summus Pontifex ab
eo etiam nominando abstinuerit. Multis encomiis extol-
lere

lere sapientiam & solitudinem vigilantissimi Pastoris, supervacaneum duco. Nominasse BENEDICTUM XIV. Panegyri dixerit. Superest igitur, ut sententiæ Theologorum his Literis confirmatæ, & Monita Præfulibus Italiæ tradita, etiam oculis & venerationi Academiæ Ingolstadiensis exhibeantur. Ex his aliqua sanctum Doctrinæ Pontificiæ RIGOREM spirant, alia admirabilem MODERATIONEM commendant.

§. 26.

Octo Rigoris specimina.

RIGORIS specimina, quæ huic primæ Dissertationi materiam præbent, elucet octo. I. Æquè genuina, ac inflexibilis traditur Usuræ Notio. II. Usura omni Jure est prohibita. III. Etsi lucrum sit moderatum: IV. Aut Mutuum detur ad fortunas amplificandas. V. Ex Justitia commutativa ad restitutionem obligat. VI. Docet insuper Pontifex, non in quolibet Mutuo occurrere Titulum capiendi lucrum: VII. Nec ubique Contractum lucrativum. VIII. Monet denique, quæstionem de Usuris hoc tempore non esse de solo nomine. Hæc octo RIGORIS specimina jam enucleatiùs exponenda sunt.

DISSER-